

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [NICHOLAS EMILIOU]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 5. oktobrī¹

Lieta C-283/21

VA

pret

Deutsche Rentenversicherung Bund,

piedaloties

RB

(*Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Migrējošo darba ņēmēju sociālais nodrošinājums – Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšana – Regula (EK) Nr. 987/2009 – 44. panta 2. punkts – Darbības joma – Invaliditātes pabalsti – Aprēķināšana – Citās dalībvalstīs izpildītu “bērnu audzināšanas periodu” ņemšana vērā – Nosacījumi – LESD 21. pants – Pilsoņu brīva pārvietošanās

I. Ievads

1. Eiropas Savienības pilsoņi savas dzīves laikā var dzīvot un strādāt dažādās dalībvalstīs. Viņi var izmantot “karjeras pārtraukumus” un veltīt laiku savu bērnu audzināšanai. Persona var sākt savu profesionālo karjeru vienā dalībvalstī (turpmāk tekstā – “A dalībvalsts”), tad pārtraukt strādāt, lai audzinātu savus bērnus citā dalībvalstī (turpmāk tekstā – “B dalībvalsts”), pirms atsākt savu karjeru A dalībvalstī. Lai šādā situācijā attiecīgajai personai piešķirtu pensiju, vai Savienības tiesības prasa, ka A dalībvalstij ir jāpiemēro savi tiesību akti “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, un tie jāņem vērā tā, it kā tie būtu izpildīti tās teritorijā?

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

2. Šis jautājums bija pamatā lietām, kurās pasludināti spriedumi *Elsen*², *Kauer*³ un *Reichel-Albert*⁴, saistībā ar Regulas (EEK) Nr. 1408/71⁵, kas atcelta un aizstāta ar Regulām (EK) Nr. 883/2004⁶ un Nr. 987/2009, piemērošanu⁷, kā arī nesenais spriedums *Pensionsversicherungsanstalt* (Bērnu audzināšanas periodi ārvalstīs)⁸, kas, tāpat kā šī lieta, attiecās uz situāciju, kuru reglamentēja divas minētās vēlākās regulas.

3. Spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt* Tiesa noteica, ka, lai gan Savienības likumdevējs tagad ir pieņēmis īpašu tiesību normu par to, kā A dalībvalstij ir jāņem vērā B dalībvalstī izpildīti “bērnu audzināšanas periodi”, proti, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, minētā tiesību norma nav piemērojama ekskluzīvi. Tādējādi tiesas risinājumam, ko tā bija izstrādājusi saistībā ar Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu laikā, kad Savienības likumdevējs vēl nebija pieņēmis nevienu tiesību normu par šo jautājumu, joprojām ir nozīme. Uz šā pamata Tiesa nosprieda, ka situācijā, kad nav izpildīti Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi un attiecīgā persona nevar atsaukties uz šo tiesību normu, A dalībvalstij saskaņā ar LESD 21. pantu – kas aizsargā Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvību – joprojām ir jāpiemēro tās tiesību akti B dalībvalstī izpildītiem “bērnu audzināšanas periodiem” un jāuzskata šādi periodi par tādiem, kuri izpildīti tās teritorijā, ja vien tie ir “pietiekami cieši saistīti” ar “apdrošināšanas periodiem”, ko attiecīgā persona izpildījusi šajā dalībvalstī. Tā tas būtu gadījumā, ja attiecīgā persona būtu strādājusi un veikusi iemaksas vienīgi A dalībvalstī gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas pārcelšanas uz B dalībvalsti⁹.

4. Pamatlietā izskatāmā situācija ir mazliet atšķirīga. VA, kas ir prasītāja pamatlietā, izpildīja, kā saprotu, periodus, ko var pielīdzināt “apdrošināšanas periodiem” Vācijā, gan pirms, gan pēc tam, kad viņa audzināja savus bērnus Nīderlandē. Tomēr viņa sāka veikt iemaksas Vācijas valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā tikai vairākus gadus pēc tam, kad bija beigusī veltīt laiku savu bērnu audzināšanai.

5. Šajos apstākļos šajā lietā jautājums būtībā ir par to, vai kritērijs “pietiekami cieša saikne”, ko Tiesa attīstījusi savā judikatūrā, ir izpildīts situācijā, kad attiecīgā persona nav veikusi iemaksas A dalībvalsts valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā, pirms viņa veltīja laiku savu bērnu audzināšanai B dalībvalstī. Kā paskaidrošu vēlāk, uzskatu, ka uz šo jautājumu jāatbild apstiprinoši. Patiešām, manuprāt, šis apstākļis pats par sevi neliedz konstatēt “pietiekami ciešu saistību” starp “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, un “apdrošināšanas periodiem”, kuri izpildīti A dalībvalstī.

² Spriedums, 2000. gada 23. novembris (C-135/99, EU:C:2000:647, turpmāk tekstā – “spriedums *Elsen*”).

³ Spriedums, 2002. gada 7. februāris (C-28/00, EU:C:2002:82; turpmāk tekstā – “spriedums *Kauer*”).

⁴ Spriedums, 2012. gada 19. jūlijs (C-522/10, EU:C:2012:475; turpmāk tekstā – “spriedums *Reichel-Albert*”).

⁵ Padomes Regula (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV, īpašais izdevums angļu valodā, 1971 (II), 416. lpp.).

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2009, L 284, 1. lpp.).

⁸ Spriedums, 2022. gada 7. jūlijs (C-576/20, EU:C:2022:525; turpmāk tekstā – “spriedums *Pensionsversicherungsanstalt*”).

⁹ Turpat, 63. punkts.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 883/2004

6. Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana” citastarp ir ietverts 11. pants, kas nosaka:

“1. Personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

[..]

3. Ievērojot 12.–16. pantu:

a) persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, ir pakļauta minētās dalībvalsts tiesību aktiem;

[..]

e) katra persona, uz ko neattiecas a)–d) apakšpunkts, ir pakļauta dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, neierobežojot citus šās regulas noteikumus, kas viņai garantē pabalstus, ko nosaka vienas vai vairāku citu dalībvalstu tiesību akti.

[..]”

2. Regula Nr. 987/2009

7. Regula Nr. 987/2009 nosaka procedūru Regulas Nr. 883/2004 īstenošanai atbilstoši pēdējās minētās regulas 89. pantam.

8. Saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 14. apsvērumu:

“Ir vajadzīgi konkrēti īpaši noteikumi un procedūras, lai noteiktu tiesību aktus, kas piemērojami, lai ņemtu vērā periodus, ko apdrošinātā persona veltījusi bērnu audzināšanai dažādās dalībvalstīs.”

9. Šīs regulas 44. pants nosaka:

“1. Piemērojot šo pantu, “bērna audzināšanas periods” ir jebkurš periods, kas ir iemaksu periods saskaņā ar dalībvalsts pensiju tiesību aktiem vai kas nodrošina pensijas papildinājumu konkrēti tā iemesla dēļ, ka persona ir audzinājusi bērnu, neatkarīgi no metodes, kāda izmantota šādu periodu aprēķināšanai, un neatkarīgi no tā, vai tie uzkrājas bērna audzināšanas laikā vai tiek atzīti ar atpakaļejošu spēku.

2. Ja saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kas ir kompetenta atbilstīgi [Regulas Nr. 883/2004] II sadaļai, neviens bērna audzināšanas periods netiek ņemts vērā, tās dalībvalsts iestāde, kuras tiesību akti saskaņā ar [Regulas Nr. 883/2004] II sadaļu bija piemērojami attiecīgajai personai

sakarā ar tās darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā dienā, kad saskaņā ar šiem tiesību aktiem bērna audzināšanas periodu sāka ņemt vērā attiecīgajam bērnam, arī turpmāk ir atbildīga ņemt vērā šo periodu kā bērna audzināšanas periodu saskaņā ar saviem tiesību aktiem tā, it kā šā bērna audzināšana notiktu tās teritorijā.

[..]”

B. Valsts tiesības

10. *Sozialgesetzbuch Sechstes Buch* (Sociālā nodrošinājuma kodeksa VI grāmata, turpmāk tekstā – “*SGB VI*”) 56. punkts, kas grozīts ar 2018. gada 28. novembra likumu (*BGBI. I.*, 2016. lpp.), nosaka:

“(1) Bērnu audzināšanas periodi ir periodi, ko velta bērna audzināšanai pirmajos trīs gados pēc viņa piedzimšanas. Bērnu audzināšanas periods tiek ierēķināts vienam no bērna vecākiem [..], ja:

1. bērna audzināšanas periods ir attiecināms uz šo vecāku;
2. bērna audzināšana ir notikusi Vācijas Federatīvajā Republikā, vai to var uzskatīt par tādu, kas notikusi tajā; un
3. šim vecākam nav liegta šā perioda ierēķināšana.

[..]

(3) Uzskata, ka bērna audzināšana ir notikusi Vācijas Federatīvajā Republikā, ja vecāks, kurš audzina bērnu, kopā ar bērnu parasti ir uzturējies tur. Bērna audzināšanas periodu uzskata par bērna audzināšanu Vācijas Federatīvajā Republikā, ja vecāks, kurš audzina bērnu, kopā ar bērnu parasti ir uzturējies citā valstī un ja šis vecāks ir izpildījis obligāto iemaksu periodus bērna audzināšanas laikposmā vai tieši pirms bērna piedzimšanas, tur strādājot algotu darbu vai veicdams pašnodarbinātā darbību šajā valstī [..].

(5) Bērna audzināšanas periods sākas tā mēneša beigās, kurā bērns piedzimis, un beidzas pēc 36 kalendārajiem mēnešiem [..].”

11. *SGB VI* 249. panta 1. punkts, kas grozīts ar 2014. gada 23. jūnija likumu (*BGBI. I.*, 787. lpp.), nosaka:

“Ja bērns ir piedzimis pirms 1992. gada 1. janvāra, bērna audzināšanas periods beidzas 24 mēnešus pēc tā mēneša beigām, kurā bērns piedzimis [..].”

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesā un uzdotie prejudiciālie jautājumi

12. VA, kas ir prasītāja pamatlietā, ir 1958. gadā dzimusi Vācijas pilsoņe. No 1962. līdz 2010. gadam viņa dzīvoja Vālsā [*Vaals*] (Nīderlande) – mazpilsētā, kas atrodas aptuveni 5 km no Āhenes (Vācija)¹⁰. Dzīvojot tur, viņa apmeklēja skolu Āhenē un 1975. gada augustā sāka apgūt valsts atzīta bērnu aprūpes darbinieka profesiju.

¹⁰ Iesniedzējtiesa norāda, ka VA no 1962. līdz 1975. gadam Nīderlandē dzīvoja neregulāri. Pastāvīgi viņa sāka tur dzīvot 1975. gadā.

13. VA 1978. gada 1. augustā sāka viena gada praksi bērnu audzināšanā Āhenē. Normālos apstākļos minētais gads tiktu uzskatīts par nodarbinātības periodu Vācijā, kam piemēro obligāto apdrošināšanu. Tomēr, ņemot vērā nepietiekamo apmaksāto prakses vietu skaitu, prasītāja kvalifikācijas praksi izgāja, nesaņemot par to atlīdzību un tādējādi neveicot šādas apdrošināšanas iemaksas. Tādējādi viņa neveica iemaksas Vācijas valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā.

14. Kad 1979. gada augustā beidzās VA prakse, viņa Āhenē atsāka valsts atzītu bērnu aprūpes darbinieku apmācības un pabeidza *Fachhochschulreife* (profesionālā bakalaurāta programmu), vienlaikus turpinot dzīvot Nīderlandē. Pēc prakses pabeigšanas 1980. gada jūlijā viņa neturpināja profesionālo darbību ne Vācijā, ne Nīderlandē.

15. Tad VA piedzima divi bērni. Laikā, kad piedzima VA bērni, viņa nebija veikusi iemaksas Vācijas pensiju apdrošināšanas shēmā. Savus bērnus viņa uzaudzināja Nīderlandē.

16. Laikā no 1993. gada septembra līdz 1995. gada augustam un vēlāk no 1999. gada aprīļa līdz 2012. gada oktobrim viņa bija nodarbināta Vācijā. Viņas darbam, ko saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem uzskatīja par “minimālu”, netika piemērota obligātā apdrošināšana.

17. VA 2010. gadā pārcēlās atpakaļ uz Vāciju. Pēc 2012. gada oktobra viņa sāka strādāt apmaksātu darbu un bija pakļauta obligātajai apdrošināšanai. Viņa sāka veikt iemaksas Vācijas valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā.

18. Kopš 2018. gada marta VA saņem pensiju no Vācijas pilnīgas darba nespējas dēļ. Aprēķinot minētās pensijas summu, *Deutsche Rentenversicherung Bund*, kas ir atbildētāja pamatlietā, uzskatīja, ka papildus periodiem, kuros VA veica iemaksas Vācijas valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā (periods kopš 2012. gada), attiecīgie periodi ietvēra tos periodus, kuru laikā viņa veica profesionālo praksi Vācijā (no 1975. gada augusta līdz 1978. gada jūlijam un no 1979. gada augusta līdz 1980. gada jūlijam), kā arī “bērnu audzināšanas periodu” no 1999. gada 1. aprīļa līdz 1. jūnijam, kad viņa audzināja savus bērnus Nīderlandē, vienlaikus strādājot Vācijā (kad uz viņu neattiecās obligātā apdrošināšana).

19. VA apgalvo, ka *Deutsche Rentenversicherung Bund* nav kā būtiskus periodus ņēmusi vērā “bērnu audzināšanas periodus”, ko viņa izpildīja Nīderlandē no 1986. gada 15. novembra līdz 1999. gada 31. martam, kad viņa neveica profesionālo darbību (strīdīgie periodi). Viņa apstrīdēja šo atteikumu pirmās instances tiesā. Viņas prasība tika noraidīta.

20. VA pirmās instances tiesas lēmumu pārsūdzēja *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa, Vācija).

21. Minētā tiesa norāda, ka, tā kā VA abu bērnu audzināšana strīdīgajos periodos nenoritēja Vācijā, šo periodu ieskaitīšanu atbilstoši *SGB VI 56.* panta 3. punkta pirmajam teikumam nevar piemērot. Tāpat uz strīdīgajiem periodiem nevar attiecināt *SGB VI 56.* panta 3. punkta otrā teikuma darbības jomu, jo, lai tas būtu iespējams, VA bija jābūt pastāvīgajai dzīvesvietai kopā ar viņas bērnu citā valstī, un šo periodu laikā vai tieši pirms tiem viņai bija jāizpilda obligāto iemaksu periodi Vācijā atbilstoši citā valstī (tas ir, Nīderlandē) veiktai darbībai nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā. Minētā tiesa arī norāda, ka nav izpildīti Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi, jo laikā, kad piedzima VA bērni, proti, laikā, kad sākās strīdīgie periodi, viņa nebija nodarbinātā vai pašnodarbinātā Vācijā.

22. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā Tiesas spriedumus, tostarp spriedumu *Reichel-Albert, Deutsche Rentenversicherung Bund*, lai piešķirtu VA pensiju, ir jāņem vērā strīdīgie periodi, ievērojot to, ka ir noteikti faktori, kas liecina par “pietiekami ciešu saikni”, pamatojoties uz LESD 21. pantu. Saistībā ar šo tā norāda, no vienas puses, ka VA situācija atšķiras no situācijas, kādā tika pieņemts minētais spriedums: patiešām, pirms bērnu piedzimšanas VA *vispār* nebija piemērojama obligātā pensijas apdrošināšana Vācijā. Tāpēc viņa neveica iemaksas minētās dalībvalsts valsts obligātajā pensiju shēmā. Turklāt viņa ne vien pārcēla savu dzīvesvieta uz citu dalībvalsti (Nīderlandi), bet faktiski viņa tur dzīvoja pastāvīgi.

23. No otras puses, minētā tiesa norāda, ka visa VA nodarbinātības vēsture ir saistīta ar Vāciju, ka viņa apmeklēja skolu vienīgi Vācijā, ka viņa Vācijā pabeidza viena gada praksi – kurai būtu bijusi piemērojama obligātā apdrošināšana, ja vien nebūtu bijis tā, ka attiecīgajā laikā bija nepietiekams skaits apmaksātu prakses vietu, – un ka pārējie gadi, kuru laikā VA veica profesionālo apmācību, bija reģistrēti kā “pensijas nolūkos būtiski periodi”. Turklāt VA bērni apmeklēja skolu Vācijā un viņa un viņas ģimene bija apmetusies uz dzīvi Nīderlandē ļoti tuvu Vācijas robežai.

24. Ņemot vērā minētos elementus, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai fakts, ka strīdīgie periodi nav ņemti vērā saskaņā ar valsts tiesībām, ir saderīgs ar LESD 21. pantu.

25. Šādos apstākļos *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem – kā tās dalībvalsts tiesību aktiem, kura saskaņā ar [Regulas Nr. 883/2004] II sadaļu ir kompetentā dalībvalsts – “bērna audzināšanas periods” [Regulas Nr. 987/2009] 44. panta 2. punkta izpratnē tiek ņemts vērā tādējādi, ka bērna audzināšanas periods Nīderlandē kā dzīvesvietas periods pats par sevi dod tiesības uz pensiju?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša:

Vai [Regulas Nr. 987/2009] 44. [panta] 2. punkts – tālāk attīstot [Tiesas] spriedumus *Elsen* un *Reichel-Albert* – paplašināti ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentajai dalībvalstij bērna audzināšanas periods ir jāņem vērā arī tad, ja personai, kura audzina bērnu, pirms un pēc bērna audzināšanas vienīgi šis dalībvalsts sistēmā, ir uzkrāti pensijas apdrošināšanas periodi izglītības iegūšanas vai nodarbinātības dēļ, tomēr tieši pirms vai pēc bērna audzināšanas viņa nav veikusi iemaksas šajā sistēmā?”

26. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas datēts ar 2021. gada 23. aprīli, tika reģistrēts Tiesā 2021. gada 4. maijā. Rakstveida apsvērumus iesniedza Vācijas, Čehijas un Nīderlandes valdības, kā arī Eiropas Komisija. Tiesas sēdē, kas notika 2023. gada 11. maijā, bija pārstāvētas jau minētās ieinteresētās personas, izņemot Čehijas valdību.

IV. Juridiskā analīze

27. Lai aprēķinātu pensiju¹¹, dalībvalstu kompetentās iestādes parasti balstās uz attiecīgās personas izpildīto “apdrošināšanas periodu” vai “dzīvesvietas periodu” skaitu¹². Ņemot vērā Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 pamatmērķi, proti, “izstrādāt vienīgi koordinācijas sistēmu” un tādējādi ievērot valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu īpašās iezīmes¹³, katrai dalībvalstij pašai ir jāizlemj, kas skaitās “apdrošināšanas periods” vai “dzīvesvietas periods” vai ko var pielīdzināt šādiem periodiem¹⁴, ja vien dalībvalstu tiesību akti atbilst LESD noteikumiem par personu brīvu pārvietošanos, it īpaši LESD 21. pantam¹⁵.

28. Dažas dalībvalstis (bet ne visas) ir paredzējušas, ka “bērnu audzināšanas periodi” ir pielīdzināmi “apdrošināšanas periodiem” vai “dzīvesvietas periodiem” un tāpēc tie ir jāņem vērā pensijas piešķiršanas nolūkā.

29. Šajā kontekstā ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu tiek ieviests īpašs noteikums, kas paredzēts, lai situācijā, kad persona ir strādājusi un audzinājusi savus bērnus atšķirīgās dalībvalstīs, noteiktu apstākļus, kādos A dalībvalstij (dalībvalstij, kurā persona ir strādājusi) ir jāpiemēro savi tiesību akti “bērnu audzināšanas periodiem”, kuri izpildīti B dalībvalstī, un kas prasa, ka gadījumā, ja tas tā ir, minētie periodi jāuzskata par tādiem, kuri izpildīti A dalībvalstī¹⁶. A dalībvalsts kompetence ir pakārtota B dalībvalsts kompetencei. Patiesi, A dalībvalsts pienākums piemērot tās tiesību aktus “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, ir piemērojams tikai tad, ja B dalībvalsts tiesību akti jau neparedz bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā.

30. Kā paskaidro Čehijas valdība, Direktīvas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta mērķis nav nedz nodrošināt, ka pabalsta saņēmēja situācijai tiek piemēroti visizdevīgākie tiesību akti, nedz noteikt dalībvalstīm pienākumu ņemt vērā “bērnu audzināšanas periodus” kā būtiskus “apdrošināšanas periodus” vai “dzīvesvietas periodus” atbilstoši to tiesību aktiem. Mērķis ir izvairīties no situācijām, kad šādi periodi netiek ieskaitīti saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem tikai tāpēc vien, ka tie izpildīti citā dalībvalstī. Šajā nozīmē šī tiesību norma tādējādi atspoguļo vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu, ko Regulas Nr. 883/2004 5. pants tiecas kodificēt¹⁷ un kas izriet tieši no LESD 21. panta.

¹¹ Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 1. panta w) punktu jēdziens “pensijas” ietver ne “tikai pensijas, bet arī vienreizējus pabalstus, ar kuriem var aizstāt pensijas, un maksājumus iemaksu atlīdzināšanas veidā un, ievērojot III sadaļas noteikumus, pārvērtēšanas pieaugumus vai papildu pabalstus”. Tas ietver invaliditātes pabalstu – tādu kā pabalsts, kādu saskaņā ar VA apgalvojumiem viņa ir tiesīga saņemt šajā lietā (skat. Regulas Nr. 883/2004 IV nodaļu “Invaliditātes pabalsti”) – nodrošināšanu. Skat. arī minētās regulas 3. panta c) punktu, kurā ir skaidri noteikts, ka šī tiesību norma attiecas ne tikai uz vecuma pabalstiem, bet arī invaliditātes pabalstiem.

¹² Skat. *in casu* Regulas Nr. 883/2004 45. pantu, kurā skaidri paredzēts, ka dalībvalsts kompetentās iestādes tiesību akti var noteikt, ka tiesību uz invaliditātes pabalstiem iegūšana, paturēšana vai atgūšana ir atkarīga no apdrošināšanas vai dzīvesvietas periodu izpildes.

¹³ Skat. *inter alia* Regulas Nr. 883/2004 4. apsvērumu.

¹⁴ “Apdrošināšanas perioda” un “dzīvesvietas perioda” definīciju skat. attiecīgi Regulas Nr. 883/2004 1. panta t) un v) punktā. Abi jēdzieni ir definēti ar atsauci uz “tiesību aktiem, ar kuriem saskaņā tie izpildīti vai uzskatīti par izpildītiem”.

¹⁵ Skat. spriedumu *Pensionsversicherungsanstalt* (49. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁶ Konkrēti – tas nozīmē, ka, ciktāl dalībvalsts tiesību akti kopumā ļauj “bērnu audzināšanas periodus” ņemt vērā pensijas piešķiršanas nolūkos, šādi tiesību akti nevar uzskatīt “bērnu audzināšanas periodus”, kas izpildīti vienā vai vairākās citās dalībvalstīs, par atšķirīgiem no tiem, kuri izpildīti valsts līmenī.

¹⁷ Šajā nozīmē skat. arī pēdējās minētās regulas 5. apsvērumu.

31. Kā paskaidroju savos secinājumos lietā *Pensionsversicherungsanstalt*¹⁸, tas, vai A dalībvalsts tiesību akti atbilstoši Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktam ir piemērojami “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, ir atkarīgs no tā, vai ir kumulatīvi izpildīti šādi trīs nosacījumi:

- saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem “bērna audzināšanas periods” netiek ņemts vērā;
- A dalībvalsts tiesību akti iepriekš bija piemērojami attiecīgajai personai, pamatojoties uz to, ka viņa šajā dalībvalstī strādāja kā nodarbināta vai pašnodarbināta persona; un
- uz šo personu minētās nodarbinātības dēļ dienā, kad saskaņā ar šīs pašas dalībvalsts tiesību aktiem attiecībā uz attiecīgo bērnu sāka ņemt vērā “bērna audzināšanas periodu”, joprojām attiecās A dalībvalsts tiesību akti¹⁹.

32. No lietas materiālos ietvertās informācijas un iesniedzējtiesas sniegtajiem skaidrojumiem saprotu, ka VA neatbilst manis iepriekš izklāstītajam otrajam un trešajam nosacījumam, jo viņa A dalībvalstī (Vācijā) nebija ne nodarbinātā, ne pašnodarbinātā un tādējādi neveica iemaksas valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā Vācijā nevienā brīdī pirms viņas bērnu piedzimšanas, lai gan viņa faktiski pabeidza profesionālo praksi un vienu gadu strādāja bērnudārzā Vācijā.

33. Tomēr atzīmēšu, ka savā spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt* Tiesa nosprieda, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā “bērnu audzināšanas periodu [ārvalstīs] ņemšana vērā nav regulēta ekskluzīvi”²⁰. Arī minētajā lietā attiecīgā persona neatbilda trešajam (lai gan ne otrajam) nosacījumam, kas izklāstīts šo secinājumu 31. punktā. Kā jau norādīju šo secinājumu 3. punktā, Tiesa konstatēja, ka, lai gan minētā persona šajos apstākļos nevarēja atsaukties uz Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, A dalībvalstij tik un tā bija jāpiemēro tās tiesību akti B dalībvalstī izpildītiem “bērnu audzināšanas periodiem” un šie periodi jāņem vērā kā tādi, kas izpildīti tās teritorijā. Tā šo secinājumu balstīja uz LESD 21. pantu un faktu, ka starp minētajiem periodiem un “apdrošināšanas periodiem” (*in casu* nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodiem), kas izpildīti A dalībvalstī, bija “pietiekami cieša saikne”²¹.

34. Ņemot vērā minēto spriedumu, iesniedzējtiesas otrais jautājums ir jāuzskata par tādu, ar kuru būtībā tiek vaicāts, vai “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, ko Tiesa attīstījusi savā judikatūrā, pamatojoties nevis uz Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, bet uz LESD 21. pantu, ir izpildīts tādā gadījumā, kāds tiek izskatīts pamatlietā. Iesniedzējtiesas šaubas šajā ziņā izriet no fakta, ka atšķirībā no prasītājiem lietās, kurās pasludināti spriedumi *Elsen*, *Kauer*, *Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt* un kurās Tiesa konstatēja, ka šāda “pietiekami cieša saikne” ir, VA *vispār* neveica iemaksas Vācijas valsts obligātās apdrošināšanas shēmā, un viņu saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem nevarēja uzskatīt par “nodarbinātu” vai “pašnodarbinātu” Vācijā, pirms viņa uzaudzina savus bērnus Nīderlandē.

35. Paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, šis fakts pats par sevi neatbrīvo A dalībvalsti (Vāciju) no pienākuma piemērot tās tiesību aktus “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī (Nīderlandē). Tomēr, pirms pievērsos šim aspektam, sniegšu atbildi uz pirmo jautājumu par to,

¹⁸ C-576/20, EU:C:2022:75, 32. punkts.

¹⁹ Vienlaikus atzīmēju, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 3. punkts skaidri nosaka, ka tā paša panta 2. punktā paredzēto pienākumu nepiemēro, ja uz attiecīgo personu ir attiecināmi vai kļūst attiecināmi *citas* dalībvalsts tiesību akti tāpēc, ka tā veic darbību nodarbinātās vai pašnodarbinātās personas statusā.

²⁰ Skat. sprieduma *Pensionsversicherungsanstalt* 55. punktu.

²¹ Turpat, 66. punkts.

kā interpretējams pirmais šo secinājumu 31. punktā izklāstītais nosacījums, proti, ka, lai A dalībvalstij kļūtu piemērots šāds pienākums, ir nepieciešams, lai saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem “bērna audzināšanas periods” netiek ņemts vērā. Saistībā ar šo jāatzīmē – Komisija apgalvo, ka šim jautājumam šajā lietā nav nozīmes, jo otrais un trešais nosacījums, kas paredzēti Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, jebkurā gadījumā nav izpildīti. Piekritu, ka pamatlietā VA nevar atsaukties uz minēto tiesību normu. Tomēr tas, manuprāt, nenozīmē, ka jautājums, vai B dalībvalsts (šajā gadījumā – Nīderlande) nav ņēmusi vērā strīdīgos periodus, ir nebūtisks. Patiešām, uzskatu, ka situācijā, kad Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 ir piemērojamas *ratione temporis* (kā tas ir šajā gadījumā), pirmais Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā uzskaitītais nosacījums ir piemērojams *mutatis mutandis*, ja jautājumu, vai “bērnu audzināšanas periodi” ir ņemti vērā, reglamentē nevis minētā tiesību norma, bet “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, ko Tiesa izstrādājusi, pamatojoties uz LESD 21. pantu.

A. Pirmais jautājums: kad “bērna audzināšanas periods” tiek “ņemts vērā” saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem?

36. Uzdotot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pirmais nosacījums, kas izklāstīts šo secinājumu 31. punktā, ir izpildīts, ja saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem (šajā gadījumā – Nīderlandes tiesību aktiem) šāds periods rada tiesības uz pensiju nevis tāpēc, ka tas ir pielīdzināms “apdrošināšanas periodam”, bet tāpēc, ka to skaita kā “dzīvesvietas periodu”.

37. Vispirms vēlos precizēt divus punktus. Vispirāmā kārtā vēlos paskaidrot, kāpēc, kā jau norādīju šo secinājumu 35. punktā, uzskatu, ka minētais nosacījums, kas paredzēts Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, ir piemērojams *mutatis mutandis*, ja attiecīgā persona nevar pamatot savu apgalvojumu ar minēto tiesību normu un viņai ir jāpaļaujas uz LESD 21. pantu un “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju, ko Tiesa izstrādājusi savos spriedumos *Elsen*, *Kauer*, *Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt*.

38. Saistībā ar šo iesākumā atgādinu: kā jau paskaidroju savos secinājumos lietā *Pensionsversicherungsanstalt*²², viens no Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 pamatprincipiem ir tāds, ka persona, uz kuru attiecas šīs regulas, “ir pakļauta tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem”²³.

39. Uzskatu, ka šis pamatprincips ir jāievēro ne tikai Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanas kontekstā, bet arī tad, kad tiek piemērots “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, pamatojoties uz LESD 21. pantu. Patiešām, pretējā gadījumā persona, kas savus bērnus audzina ārvalstīs, saskaņā ar minēto kritēriju var panākt, ka attiecīgos “bērnu audzināšanas periodus” ņem vērā gan A dalībvalsts, gan B dalībvalsts (divkāršā uzskaitē), vai selektīvi izvēlēties starp A dalībvalsts un B dalībvalsts tiesību aktiem tos, kas ir viņai vislabvēlīgākie, ņemot vērā, ka šīs personas situācijai var būt piemērojami abu dalībvalstu tiesību akti. Rezultāts būtu tāds, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju tāpat kā Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu nevarētu uzskatīt par tādu, ar ko tiek ieviesta vienīgi pakārtota A dalībvalsts kompetence²⁴. Drīzāk tas būtu jāuzskata par tādu, ar ko tiek ieviesta divkārša (attiecībā gan uz A dalībvalsti, gan B dalībvalsti) kompetence.

²² C-576/20, EU:C:2022:75, 64. un 65. punkts.

²³ Skat. Regulas Nr. 883/2004 11. panta 1. punktu. Koordinēšanas sistēmai, kas ieviesta ar minēto regulu un Regulu Nr. 987/2009, ir divkāršs mērķis, proti, no vienas puses, nodrošināt, ka personām, uz kurām attiecas Regula Nr. 883/2004, netiek liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā tādēļ, ka nav tiesību aktu, kuri būtu tām piemērojami, un, no otras puses, *izvairīties no vienlaicīgas vairāku valstu tiesību aktu piemērošanas* un sarežģījumiem, kas tādēļ var rasties (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *Pensionsversicherungsanstalt* (Rehabilitācijas pabalsts) (C-135/19, EU:C:2020:177, 46. punkts)).

²⁴ Skat. minētā sprieduma 46. punktu.

40. Turklāt jāatzīmē, ka LESD 21. panta 1. punktā ir noteikts, ka “ikvienam Savienības pilsonim ir jābūt tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, *ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus*”²⁵. Tādējādi tiecos atmest tādu minētās tiesību normas interpretāciju, kas būtu pretrunā abu minēto regulu pamatloģikai vai kādam no to pamatprincipiem²⁶.

41. Šajā ziņā atgādinu arī, ka, lai gan LESD 21. panta mērķis ir jo īpaši nodrošināt, ka pilsoņi, kuri īsteno savas tiesības brīvi pārvietoties, netiek diskriminēti un, kā Tiesa ir nospriedusi, neatturas īstenot šīs tiesības tāpēc, ka pastāv šķēršļi šādai brīvībai, minētās tiesību normas mērķis nav garantēt, ka viņi atrodas izdevīgā situācijā tāpēc, ka īsteno šīs tiesības. Ir skaidrs, ka tad, ja persona, kura ir īstenojusi savas tiesības brīvi pārvietoties, būtu tiesīga uz to, ka “bērnu audzināšanas periodus”, ko šī persona izpildījusi ārvalstīs, ņem vērā gan A dalībvalsts, gan B dalībvalsts, vai varētu selektīvi izvēlēties, kuri tiesību akti būtu piemērojami šādiem periodiem, nevis varētu atsaukties uz A dalībvalsts tiesību aktiem tikai tad, ja B dalībvalsts tiesību akti jau neļauj ņemt vērā “bērnu audzināšanas periodus”, šāda persona atrastos izdevīgākā situācijā nekā persona, kura dzīvojis vienīgi atsevišķas dalībvalsts teritorijā. Šāda situācija pārsniegtu to, ko prasa LESD 21. pants.

42. Visbeidzot, atzīmēšu, ka visas dalībvalstis, kas bija “B dalībvalstis” spriedumos *Elsen, Kauer un Reichel-Albert*, kā arī nesenajā spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt* (proti, Francija, Beļģija un Ungārija), neņēma vērā attiecīgos “bērnu audzināšanas periodus” saskaņā ar to tiesību aktiem. Attiecīgi Tiesa līdz šim ir piemērojusi “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju tikai kontekstā, kurā ir bijis skaidrs, ka B dalībvalsts nav ņēmusi vērā attiecīgos “bērnu audzināšanas periodus”²⁷.

43. Manuprāt, no iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka “pietiekami ciešu saikni” starp “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, un “apdrošināšanas periodiem”, kuri izpildīti A dalībvalstī, nevar konstatēt, ja vien nav skaidrs, ka B dalībvalsts neņem vērā “bērnu audzināšanas periodus” atbilstoši tās tiesību aktiem. Šis nosacījums, ko Savienības likumdevējs ir skaidri iekļāvis Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, kontekstā, kurā dalībvalstīm ir jāievēro gan minētā tiesību norma, gan “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, kuru Tiesa izstrādājusi, pamatojoties uz LESD 21. pantu, ir jāuzskata par tādu, kas piemērojams *mutatis mutandis*, ja persona atsauca uz šo kritēriju.

44. To ņemot vērā, kā otro punktu vēlos precizēt: piekritu Čehijas valdībai, ka situācijā, kad ir izpildīti nosacījumi Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanai, var uzskatīt, ka B dalībvalsts ir ņēmusi vērā “bērnu audzināšanas periodus” atbilstoši tās tiesību aktiem, pat ja šādi periodi ir pielīdzināmi “dzīvesvietas periodiem”, nevis “apdrošināšanas periodiem”. Patiešām, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 1. punktā ir noteikts, ka “bērnu audzināšanas periods” ir

²⁵ Mans izcēlums.

²⁶ Kā paskaidrošu turpmāk, tas, protams, neskar faktu, ka valsts tiesību normas saderība ar sekundāro Savienības tiesību normu (piemēram, *in casu*, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu) noteikti nenozīmē, ka uz to neattiektos LESD normas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. aprīlis, *Jeltes u.c.*, C-443/11, EU:C:2013:224, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁷ Ņemot vērā, ka Tiesa spriedumos *Elsen, Kauer, Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt* nav skaidri noteikusi, ka B dalībvalsts tiesību akti neparedz attiecīgo “bērnu audzināšanas periodu” ņemšanu vērā, šos spriedumus varētu arī saprast tādējādi, ka tie nozīmē, ka šādiem periodiem būtu piemērojami A dalībvalsts tiesību akti, *izslēdzot B dalībvalsts tiesību aktus* (par labu šai interpretācijai skat. spriedumus *Elsen* (28. punkts) un *Kauer* (30. un 31. punkts)). Tomēr, manuprāt, šāda interpretācija būtu nepareiza, vismaz situācijā, kad Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 ir piemērojamas *ratione temporis* (atšķirībā no situācijas spriedumos *Elsen, Kauer* vai *Reichel-Albert*). Patiešām, tas nozīmētu, ka saskaņā ar “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju persona varētu paļauties *tikai* uz A dalībvalsts tiesību aktiem, savukārt saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu šī persona varētu paļauties uz B dalībvalsts tiesību aktiem, kā arī, ja saskaņā ar šiem tiesību aktiem “bērnu audzināšanas periods” netiek ņemts vērā, uz A dalībvalsts tiesību aktiem (būtībā šī persona gūtu divkāršu izdevīgumu attiecībā uz šādu periodu ņemšanu vērā). Manuprāt, “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, kas izstrādāts, pamatojoties uz LESD 21. pantu, nevar sniegt Eiropas Savienības pilsoņiem zemāka līmeņa aizsardzību nekā minētā tiesību norma.

“jebkurš periods, kas ir iemaksu periods saskaņā ar dalībvalsts pensiju tiesību aktiem vai kas nodrošina pensijas papildinājumu konkrēti tā iemesla dēļ, ka persona ir audzinājusi bērnu, neatkarīgi no metodes, kāda izmantota šādu periodu aprēķināšanai, [..]”.

45. No šīs plašās definīcijas izriet, ka, lai noteiktu, vai “bērnu audzināšanas periodi” ir ņemti vērā saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem šīs regulas 44. panta 2. punkta nozīmē, ir tikai jāpārliedz, vai šādi periodi ir iemaksu periodi (vai tiek uzskatīti par tādiem, kas nodrošina pensijas papildinājumu) atbilstoši šīs dalībvalsts pensiju tiesību aktiem. Tam, kā šie periodi tiek ieskaitīti, tostarp tam, vai tie tiek ieskaitīti kā “apdrošināšanas periods” vai “dzīvesvietas periods”, nav nozīmes.

46. Manuprāt, un ievērojot to pašu loģiku, kas izklāstīta šo secinājumu 39. un 40. punktā, minētā definīcija ir piemērojama *mutatis mutandis*, kad tiek piemērots “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, kas izstrādāts, pamatojoties uz LESD 21. pantu. Patiešām, pretējā gadījumā personai rastos tiesības uz to, ka viens un tas pats periods, kas atvēlēts bērnu audzināšanai, tiek ņemts vērā divreiz (saskaņā ar A dalībvalsts un B dalībvalsts tiesību aktiem), ar noteikumu, ka B dalībvalsts šādu periodu ņem vērā tikai kā “dzīvesvietas periodu”, nevis kā “apdrošināšanas periodu”²⁸. Tas būtu pretrunā Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 pamatloģikai un pārsniegtu to, ko prasa LESD 21. pants. Tajā pašā laikā tas varētu arī kaitēt Savienības pilsoņu tiesībām īstenot pārvietošanās brīvību, jo pretējā gadījumā šiem pilsoņiem nebūtu tiesību uz to, ka laiku, ko viņi atvēlējuši bērnu audzināšanai B dalībvalstī, ņem vērā A dalībvalsts, ja saskaņā ar šīs pēdējās dalībvalsts tiesību aktiem šāds periods būtu jāuzskata par “dzīvesvietas periodu”, nevis par “apdrošināšanas periodu”, jo tad tas nebūtu kvalificējams par “bērna audzināšanas periodu” un attiecīgi neradītu pienākumus A dalībvalstij. Saistībā ar šo jāatgādina, ka no Tiesas sprieduma *Pensionsversicherungsanstalt* izriet, ka tad, kad Savienības likumdevējs pieņēma Regulas Nr. 987/2009 44. pantu, tas piešķīra konkrētu nozīmi tikai dažiem pienākumiem, kas attiecas uz bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā un izriet no LESD 21. panta. Tā kā minētie pienākumi tvēruma ziņā ir plašāki nekā minētajā sekundāro tiesību instrumentā noteiktie, man šķiet, ka jēdziena “bērnu audzināšanas periodi” definīcija saskaņā ar LESD 21. pantu nevar būt šaurāka nekā ar Regulas Nr. 987/2009 44. pantu.

47. Pamatlietā izskatāmajā gadījumā iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai “bērnu audzināšanas periodi” jau tiek ņemti vērā atbilstoši B dalībvalsts (Nīderlandes) tiesību aktiem. Lai gan tas ir jāpārbauda minētajai tiesai, atgādinu, ka pamatlietā strīds ir par VA tiesībām uz invaliditātes pabalstiem, nevis vecuma pensiju²⁹. Nīderlandes valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka Nīderlandes tiesību akti neļauj piešķirt invaliditātes pabalstus pašnodarbinātām personām, kāda ir VA, un ka “bērnu audzināšanas periodi” tiek pielīdzināti dzīvesvietas periodiem tikai cita veida pensijas,

²⁸ Šādā situācijā tiktu uzskatīts, ka B dalībvalsts *nepieļauj* “bērnu audzināšanas periodu” ņemšanu vērā saskaņā ar tās tiesību aktiem. Tādējādi A dalībvalstij būtu pienākums piemērot tās tiesību aktus periodiem, kas atvēlēti bērnu audzināšanai B dalībvalstī, piemērojot “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju. Tomēr praksē šie periodi joprojām tiktu ieskaitīti kā “dzīvesvietas periodi” saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem.

²⁹ Jāatzīmē, ka Vācijas valdība apgalvo – lai varētu uzskatīt, ka “bērnu audzināšanas periodi” tiek ņemti vērā saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem, nozīme ir tikai tam, ka tie saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem tiek ieskaitīti jebkura veida pensijas piešķiršanai (vai tā būtu vecuma pensija vai invaliditātes pensija). Nepiekrītu. Manuprāt, ir jāņem vērā, vai tie tiek ieskaitīti konkrētā veida attiecīgās pensijas nolūkā.

proti, vecuma pensijas, piešķiršanas nolūkā. Tā arī norādīja, ka, ciktāl pamatlieta attiecas tikai uz invaliditātes pabalstu piešķiršanu, ir jāuzskata, ka saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem *nekādi* bērnu audzināšanas periodi *netiek* ņemti vērā³⁰.

48. Izdarījis šīs piezīmes, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas pirmo jautājumu, tagad pievērsīsos tam, vai “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs, ko Tiesa piemērojusi savos spriedumos *Elsen*, *Kauer* un *Reichel-Albert*, kā arī pavisam nesen spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt*, ir nozīmīgs šajā gadījumā.

B. Otrais jautājums: kas ir “pietiekami cieša saikne”

49. Uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai A dalībvalsts (šajā gadījumā – Vācijas) pienākums saskaņā ar LESD 21. pantu ņemt vērā “bērnu audzināšanas periodus” ir piemērojams arī tad, kad – kā tas ir pamatlietā – attiecīgā persona iemaksas kā “nodarbināta” vai “pašnodarbināta” persona šajā dalībvalstī veica tikai *pēc* tam, kad viņa bija uzaudzinājusi savus bērnus vienā vai vairākās citās dalībvalstīs, un neveica vispār nekādas iemaksas *pirms* bērnu piedzimšanas. Saistībā ar šo iesniedzējtiesa tieši atsauca uz spriedumiem *Elsen*, *Kauer* un *Reichel-Albert*, kuros Tiesa ieviesa un izstrādāja “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju.

50. Paskaidrošu, no vienas puses, kāpēc, manuprāt, situācijā, kad Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 ir piemērojamas *ratione temporis*, būtu jāatturas no kārdinājuma izvērst “pietiekami ciešas saiknes” jēdzienu pārāk plaši un, no otras puses, kāpēc uzskatu, ka šāda saikne var būt pat tad, ja persona nav veikusi iemaksas kā “nodarbināta” vai “pašnodarbināta” persona A dalībvalsts valsts obligātajā pensiju apdrošināšanas shēmā pirms pārcelšanās uz B dalībvalsti, lai audzinātu savus bērnus.

1. “Pietiekami ciešas saiknes” kritērijs pēc sprieduma “Pensionsversicherungsanstalt”

51. Kā paskaidroju savos secinājumos lietā *Pensionsversicherungsanstalt*³¹, man šķiet, ka Savienības likumdevējs, kad tas pieņēma Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, izdaria apzinātu izvēli *neatsaukties* uz “pietiekami ciešas saiknes kritēriju”, ko Tiesa bija formulējusi atbilstoši iepriekš piemērojamajam režimam (tas ir, kontekstā, kurā *ratione temporis* bija piemērojama Regula Nr. 1408/71). Patiešām, tā kā minētā tiesību norma ir datējama ar laiku pēc spriedumiem *Elsen* un *Kauer* (bet ne sprieduma *Reichel-Albert*), Savienības likumdevējs būtu varējis to pieņemt *expressis verbis*, ja tas būtu to vēlējies, tā, lai minēto kritēriju pilnībā integrētu Savienības sekundārajās tiesībās. Tomēr, iespējams, tādēļ, ka šis kritērijs būtībā nav tikpat skaidrs (un ir formulēts plašāk) kā trīs skaidri definētie nosacījumi, kas izklāstīti Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, un tādēļ, ka minētā tiesību norma bija paredzēta, lai ieviestu (ierobežotu un skaidri noteiktu) izņēmumu attiecībā uz Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā ietvertajiem kompetences noteikumiem, Savienības likumdevējs izvēlējās to nedarīt³².

³⁰ Pilnīguma labad atzīmēju, ka Nīderlandes valdība apgalvo, ka šajā gadījumā kompetentā dalībvalsts saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 II sadaļu ir nevis Nīderlande, bet gan Vācija, ņemot vērā, ka VA invaliditāte iestājās laikā, kad viņa dzīvoja un strādāja Vācijā. Manuprāt, šāda interpretācija ir acimredzami kļūdaina. Patiešām, lai noteiktu, kuri tiesību akti ir jāpiemēro konkrētam periodam (piemēram, *in casu*, “bērnu audzināšanas periodam”), ir jāņem vērā attiecīgās personas situācija šāda perioda laikā, nevis diena, kad persona kļuva tiesīga saņemt pensiju.

³¹ C-576/20, EU:C:2022:75, 60.–63. punkts.

³² Turpat, 64. un 65. punkts.

52. Tieši šie, kā arī vēl daži citi iemesli³³ lika man uzskatīt, ka, lai gan pretēji manam ieteikumam³⁴ Tiesa tagad ir nolēmusi, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs joprojām ir būtisks situācijā, kad Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 (nevis Regula Nr. 1408/71) ir piemērojamas *ratione temporis*, būtu jāatturas no kārdinājuma veicināt to, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritērija darbības jomā tiek iekļauts arvien plašāks situāciju klāsts, pamatojoties nevis uz minētajām regulām, bet uz LESD 21. pantu.

53. Šo fenomenu varētu veicināt vairāki faktori. Pirmkārt, kā jau tikko paskaidroju, nav skaidrs, kas ir “pietiekami cieša saikne”. Pēc būtības “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs ir nekonkrēts un ir atkarīgs no tā, kādus apstākļus var uzskatīt par būtiskiem katrā gadījumā. Spriedumos *Elsen*, *Kauer*, *Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt* uzsvērti dažādi faktori, tostarp fakts, ka prasītājs ir strādājis tikai A dalībvalstī vai ka viņš ir veicis iemaksas tikai šajā dalībvalstī, un neviens no tiem nav izcelts kā izšķirošais³⁵. Otrkārt, Tiesa līdz šim vienmēr ir secinājusi, ka “pietiekami cieša saikne” ir, bet nekad nav secinājusi, ka šādas saiknes nav. Līdzšinējie spriedumi, kuros šis kritērijs piemērots, faktiski liecina par Tiesas tendenci drīzāk paplašināt, nevis ierobežot to situāciju skaitu, kurās A dalībvalstij var tikt prasīts piemērot tās tiesību aktus “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī. Piemēram, kaut arī gan spriedumos *Elsen* un *Kauer* prasītājam joprojām bija piemērojami A dalībvalsts tiesību akti, līdz sākās “bērnu aprūpes periodi”, kas izpildīti ārvalstīs³⁶, to pašu nevar teikt par prasītājiem spriedumos *Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt*³⁷, un tas tomēr neliedza Tiesai secināt, ka “pietiekami cieša saikne” pastāv.

54. Ņemot vērā minētos apsvērumus, nav pārsteidzoši, ka savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa ir minējusi dažādus apstākļus (piemēram, to, ka visa VA nodarbinātības vēsture ir saistīta ar Vāciju, ka viņa apmeklēja skolu tikai Vācijā vai ka viņa dzīvoja Nīderlandē vien dažus kilometrus no Vācijas robežas un ka viņas bērni apmeklēja skolu Vācijā) kā potenciāli būtiskus, lai konstatētu “pietiekami ciešu saikni”³⁸.

55. Turpmākajās iedaļās centīšos precizēt minētā kritērija darbības jomu. Sākšu ar (a) to apsvērumu sīku izklāstu, kuri, manuprāt, nav būtiski, lai noteiktu šādas saiknes esamību, pirms pievērsīšos (b) tiem, kurus turpreti uzskatu par izšķirošiem.

a) Nebūtiskie apsvērumi

56. Pirmkārt, ņemot vērā, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs tika izstrādāts lietās, kurās Tiesa izskatīja divus jautājumus – proti, no vienas puses, to, vai A dalībvalstij ir jāpiemēro savi tiesību akti bērnu audzināšanas periodiem, kas izpildīti B dalībvalstī, un, no otras puses, ja tā ir, vai

³³ Saistībā jo īpaši ar faktu, ka dalībvalsts tiesību akti, kuri perfekti atspoguļo Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta saturu, pēc sprieduma *Pensionsversicherungsanstalt* varētu tikt atzīti par tādiem, kas ir pretrunā LESD 21. pantam, ja tie neļauj “bērnu audzināšanas periodus” ņemt vērā citās situācijās (kuras ir grūti paredzēt, ņemot vērā, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs būtībā ir neskaidrs).

³⁴ Skat. manus secinājumus lietā *Pensionsversicherungsanstalt*.

³⁵ Piemēram, spriedumā *Elsen* Tiesa ir konstatējusi, ka, tā kā ir “cieša saikne” starp minētajiem periodiem un *U. Elsen* darbības periodiem Vācijā, nevarēja uzskatīt, ka *U. Elsen* ir pārtraukusi visu “profesionālo darbību” un ka tāpēc uz viņu attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kurā viņa dzīvoja (Francija). Turpretī spriedumā *Reichel-Albert*, man šķiet, Tiesas secinājumu zināmā mērā ietekmēja dažādi apsvērumi. Pirmkārt, *D. Reichel-Albert* bija strādājusi un veikusi iemaksas tikai vienā dalībvalstī (Vācijā) gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas īslaicīgas pārcelšanas uz citu dalībvalsti (Beļģiju), kur viņa nekad nebija strādājusi. Otrkārt, *D. Reichel-Albert* bija pārcēlusies uz Beļģiju vienīgi ar ģimeni saistītu iemeslu dēļ un tieši no Vācijas, kur viņa bija nodarbināta līdz mēnesim pirms pārcelšanās.

³⁶ Skat. spriedumus *Elsen* (26. punkts) un *Kauer* (32. punkts).

³⁷ Patiešām, abās minētajās lietās prasītājam beidza piemērot A dalībvalsts tiesību aktus vairāku mēnešus vai pat vairāk nekā gadu pirms šādu periodu sākšanās.

³⁸ Skat. šo secinājumu 23. punktu.

saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem minētie periodi tiek uzskatīti par tādiem, kas izpildīti tās teritorijā, un tādējādi šie tiesību akti ir saderīgi ar LESD 21. pantu)³⁹ –, varētu būt kārdinājums uzskatīt, ka judikatūra, kas ir būtiska otrajā jautājumā, ir būtiska arī pirmajā jautājumā.

57. Šajā ziņā atzīmēšu, ka spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt* Tiesa atgādināja, piemēram, ka valsts tiesiskais regulējums, kas nelabvēlīgāku stāvokli rada atsevišķiem saviem pilsoņiem tikai tādēļ, ka viņi ir izmantojuši savu brīvību pārvietoties un uzturēties citā dalībvalstī, ir jāuzskata par tādu, kas izraisa nevienlīdzīgu attieksmi un ir pretrunā principiem, uz kuriem pamatojas Savienības pilsoņa statuss pilsoņa pārvietošanās brīvības īstenošanā⁴⁰. Piekrītu, ka šajā gadījumā, ja VA būtu audzinājusi savus bērnus Vācijā, attiecīgie “bērnu audzināšanas periodi” tiktu automātiski ņemti vērā saskaņā ar piemērojamajiem Vācijas tiesību aktiem (proti, *SGB VI* 56. panta 3. punkta pirmo teikumu). Tādējādi ļoti līdzīgi prasītājiem spriedumos *Elsen, Kauer, Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt VA* ir radīta neizdevīga situācija tikai tāpēc, ka viņa savus bērnus audzināja Nīderlandē, nevis Vācijā.

58. Tomēr uzskatu – fakts, ka tādai personai kā VA pamatlietā ir radīta neizdevīga situācija tādēļ, ka A dalībvalstij nav jāņem vērā “bērnu audzināšanas periodi”, ko viņa ir izpildījusi ārvalstīs, pats par sevi nav būtisks jautājumam par to, vai ir “pietiekami cieša saikne” starp “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, un “apdrošināšanas periodiem”, kurus persona ir izpildījusi A dalībvalstī. Tas drīzāk ir saistīts ar jautājumu par to, vai A dalībvalsts tiesību akti ir saderīgi ar LESD 21. pantu.

59. Manuprāt, abi šie jautājumi ir atšķirīgi un tos nevar apvienot. To Tiesa apstiprināja spriedumā *Pensionsversicherungsanstalt*⁴¹. Tādēļ tikai uz to vien, ka tādai personai kā VA ir radīta neizdevīga situācija, jo A dalībvalstij nav jāņem vērā “bērnu audzināšanas periodi”, ko šī persona izpildījusi B dalībvalstī, nevar atsaukties, lai paplašinātu to situāciju klāstu, kurās ir “pietiekami cieša saikne”⁴².

60. Otrkārt, atzīmēšu, ka lielākā daļa argumentu, ko Vācijas valdība izvirzīja tiesas sēdes laikā, bija vērsti uz faktu, ka VA ir ciešākas saites ar Nīderlandi nekā ar Vāciju. Minētā valdība uzskata, ka Vācijai šā iemesla dēļ nebūtu pienākuma piemērot tās tiesību aktus “bērnu audzināšanas periodiem”, ko VA izpildīja Nīderlandē.

61. Nepiekrītu šādam vērtējumam. Manuprāt, tas vien, ka attiecīgajai personai attiecīgo “bērnu audzināšanas periodu” laikā ir saikne arī ar B dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmu (piemēram, tāpēc, ka šai personai piemēro obligāto apdrošināšanu šajā dalībvalstī minēto periodu laikā), neliedz šādiem periodiem piemērot A dalībvalsts tiesību aktus. Kā paskaidroju savā atbildē uz pirmo jautājumu, pietiekami ciešas saiknes kritērija mērķis *nav* domāts, lai – atkarībā no tā, ar kuru sociālā nodrošinājuma sistēmu prasītājam ir visciešākā saikne, – noteiktu, kuri tiesību akti

³⁹ Patiešām, kā paskaidroju savos secinājumos lietā *Pensionsversicherungsanstalt* (C-576/20, EU:C:2022:75, 38. punkts), pirms Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 stāšanās spēkā Tiesas judikatūra, kā saprotu, balstījās uz divpakāpju pieeju, kuras pamatā bija A dalībvalsts tiesību aktu piemērojamība “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, ja starp šiem periodiem un A dalībvalstī izpildītiem algotas nodarbinātības periodiem ir “cieša saikne” vai “pietiekami cieša saikne” (pirmais posms), un pienākums, kas izriet no LESD 21. panta, šādos tiesību aktos “bērnu audzināšanas periodus”, kuri izpildīti B dalībvalstī, uzskatīt par tādiem pašiem, it kā tie būtu izpildīti A dalībvalstī (proti, šādus periodus uzskatīt par vienlīdzīgiem) (otrais posms).

⁴⁰ Skat. spriedumus *Pensionsversicherungsanstalt* (61. punkts) un *Reichel-Albert* (42. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴¹ Skat. jo īpaši minētā sprieduma 63. un 64. punktu.

⁴² Piebildešu, ka tad, ja ikreiz, kad persona īsteno savas tiesības uz pārvietošanās brīvību LESD noteikumu piemērošanā, vienīgais kritērijs būtu tas, vai šādi personai tiktu radīta neizdevīga situācija, ja viņa nevarētu turpināt paļauties uz dalībvalsts tiesību aktiem, kas iepriekš bijuši viņai piemērojami, tad noteikumi, kas veido daļu no koordinēšanas sistēmas, kura ieviesta ar Regulām Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009, kopumā kļūtu lieki. Šāda situācija radītu lielu nenoteiktību ne vien dalībvalstīm, bet arī pašiem Eiropas Savienības pilsoņiem (un tādējādi galu galā varētu ierobežot, nevis veicināt viņu tiesību uz pārvietošanās brīvību īstenošanu, kas tiek aizsargāta ar minētajiem noteikumiem).

(A dalībvalsts vai B dalībvalsts tiesību akti) ir piemērojami. Šā kritērija mērķis drīzāk ir ieviest pakārtotu (papildu) kompetenci A dalībvalstij, kas neskar faktu, ka tad, ja “bērnu audzināšanas periodi” tiek ņemti vērā saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem, ir piemērojami tikai šīs dalībvalsts tiesību akti.

62. Saistībā ar šo jāatgādina – kā tiesas sēdes laikā norādīja Komisija –, ka Tiesa “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju pirmo reizi izstrādāja spriedumā *Elsen*, kas attiecās uz pārrobežu darba ņēmēju. Pārrobežu darba ņēmējiem nenovēršami ir saikne gan ar dalībvalsti, kurā viņi strādā, gan ar dalībvalsti, kurā viņi dzīvo. Tādējādi ir skaidrs, ka tikai tas vien, ka šādai personai ir saikne ar B dalībvalsti, neliedz šai personai izveidot “pietiekami ciešu saikni” ar A dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmu.

63. Treškārt, varētu arī apgalvot, ka, lai konstatētu “pietiekami ciešu saikni”, prasītājam savas dzīves laikā jābūt strādājušam tikai vienā dalībvalstī (A dalībvalsts). Patiešām, Tiesa uzsvēra šo elementu spriedumos *Elsen*, *Kauer*, *Reichel-Albert* un *Pensionsversicherungsanstalt*.

64. Tomēr attiecībā uz šo pieeju saskatu divas problēmas. Pirmkārt, tas radītu neizdevīgu situāciju Savienības pilsoņiem, kuri ir strādājuši vairākās dalībvalstīs un tādējādi ir īstenojuši savas tiesības uz pārvietošanās brīvību LESD noteikumu piemērošanā. Persona var, piemēram, būt strādājusi tikai A dalībvalstī gan pirms, gan tūlīt pēc bērna uzaudzināšanas B dalībvalstī. Vai būtu jāliedz šādai personai iespēja paļauties uz A dalībvalsts tiesību aktiem attiecībā uz “bērnu audzināšanas periodiem”, ko viņa izpildījusi B dalībvalstī, tikai tāpēc vien, ka viņa vēlāk strādā C dalībvalstī vai pat B dalībvalstī, un vairs ne A dalībvalstī?

65. Otrkārt, šī pieeja varētu arī radīt nesamērīgus pienākumus A dalībvalstij. Pieņemsim, ka attiecīgajai personai nav bijis vispār *nekādas* saiknes ar A dalībvalsti, pirms viņa uzaudzināja savus bērnus B dalībvalstī, bet pēc tam strādāja tikai A dalībvalstī. Vai būtu jāprasa, lai A dalībvalsts piemēro savus tiesību aktus “bērnu audzināšanas periodiem”, kas izpildīti B dalībvalstī, lai gan attiecīgā persona sāka strādāt tās teritorijā tikai vairākus gadus vēlāk, tikai tāpēc vien, ka varētu teikt, ka šī persona ir strādājusi vienīgi šajā dalībvalstī?

66. Visbeidzot, neuzskatu, ka “pietiekami ciešas saiknes” esamību var balstīt – kā norāda iesniedzējtiesa – tikai uz to vien, ka attiecīgās personas dzīve pēc viņas bērnu piedzimšanas ir “galvenokārt vērsta” uz A dalībvalsts tiesisko, ekonomisko un sociālo sistēmu (piemēram, tāpēc, ka bērni apmeklē skolu A dalībvalstī, vai tāpēc, ka viņa dzīvoja tikai dažus kilometrus no šīs dalībvalsts robežas). Šis kritērijs ir pārāk nenoteikts un neparedzams un nepadarītu “pietiekami ciešas saiknes” kritēriju skaidrāku.

67. Pēc šo skaidrojumu sniegšanas ir tikai jāizklāsta, kādi apsvērumi ir izšķirošie, lai konstatētu “pietiekami ciešas saiknes” esamību.

b) Izšķirošie apsvērumi

68. Ir skaidrs, ka izšķirošais faktors “pietiekami ciešas saiknes” konstatēšanā ir tas, ka attiecīgā persona izpildīja “apdrošināšanas periodus” A dalībvalstī pirms (bet ne obligāti pēc) savu bērnu uzaudzināšanas B dalībvalstī (pirmais nosacījums). Manuprāt, tas, ka attiecīgā persona ir atgriezusies darbā A dalībvalstī *pēc tam*, kad beigušies B dalībvalstī izpildītie “bērnu audzināšanas periodi”, var nostiprināt Tiesas secinājumu, ka pastāv “pietiekami cieša saikne”. Tomēr tas nav priekšnosacījums šādas saiknes esamībai.

69. Patiešām, ja attiecīgajai personai, lai tā varētu gūt labumu no A dalībvalsts tiesību aktiem, būtu atkal jāstrādā vai jāizpilda papildu “apdrošināšanas periodi” šajā dalībvalstī *pēc* savu bērnu uzaudzināšanas B dalībvalstī, vienkārši izsakoties, tiktu ietekmēta viņas tiesību brīvi pārvietoties un dzīvot citās dalībvalstīs īstenošana atbilstoši LESD 21. pantam (jo, izņemot pārrobežu darba ņēmējus, attiecīgajai personai faktiski būtu jāpārceļas atpakaļ uz A dalībvalsti, lai izpildītu šādus papildu “apdrošināšanas periodus”).

70. Turklāt uzskatu, ka, lai gan “apdrošināšanas periodiem”, kas izpildīti A dalībvalstī, nav jābūt tieši pirms bērnu audzināšanai veltītajiem periodiem, A dalībvalstij ir jābūt pēdējai dalībvalstij, kurā attiecīgā persona izpildījusi “apdrošināšanas periodus”, pirms viņa uzaudzinājusi savus bērnus B dalībvalstī (otrais nosacījums). Patiešām, manuprāt, ja persona izpilda “apdrošināšanas periodus” A dalībvalstī un pēc tam C dalībvalstī pirms savu bērnu uzaudzināšanas B dalībvalstī, tad “bērnu audzināšanas periodi”, kas izpildīti šajā dalībvalstī, jāuzskata par ciešāk saistītiem ar C dalībvalsti “izpildītajiem apdrošināšanas” periodiem nekā tie, kas izpildīti A dalībvalstī. Šādā situācijā C dalībvalstij, nevis A dalībvalstij, ir jāpiemēro savi tiesību akti šādiem periodiem⁴³.

71. Piebildišu, ka otrais nosacījums ir saderīgs ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 3. punktā paredzēto noteikumu, kas nosaka, ka A dalībvalsts pienākums ņemt vērā B dalībvalstī izpildītus “bērnu audzināšanas periodus” saskaņā ar tās tiesību aktiem vairs nav piemērojams, “ja uz attiecīgo personu ir attiecināmi vai kļūst attiecināmi citas dalībvalsts tiesību akti sakarā ar darbību, ko tā veic nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā”.

72. No tā izriet, ka “pietiekami ciešas saiknes” kritērijam, manuprāt, jābūt balstītam uz diviem būtiskiem komponentiem. Pirmkārt, attiecīgajai personai jābūt izpildījušai *apdrošināšanas periodus* A dalībvalstī pirms (bet ne obligāti pēc) savu bērnu uzaudzināšanas B dalībvalstī. Otrkārt, A dalībvalstij jābūt pēdējai dalībvalstij, kurā attiecīgā persona izpildījusi šādus “apdrošināšanas periodus”, pirms viņa uzaudzinājusi savus bērnus B dalībvalstī.

2. Piemērošana situācijai, kāda tiek izskatīta pamatlietā

73. Sprieduma *Pensionsversicherungsanstalt* rezolūtivajā daļā Tiesa skaidri uzsvēra, ka attiecīgā persona, bija veikusi iemaksas tikai A dalībvalstī gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas pārcelšanas uz citu dalībvalsti, kurā viņa audzināja savus bērnus. Ņemot vērā minēto formulējumu, varētu rasties jautājums, kāds radās iesniedzējtiesai šajā lietā, proti, vai “pietiekami ciešas saiknes” kritērijs ir izpildīts tādā situācijā, kāda tiek aplūkota pamatlietā, kur VA izpildīja, kā saprotu, periodus, ko var pielīdzināt “apdrošināšanas periodiem” A dalībvalstī (Vācijā), pirms viņas bērnu uzaudzināšanas B dalībvalstī (Nīderlandē), taču sāka veikt iemaksas šīs pirmās dalībvalsts valsts obligātajā apdrošināšanas shēmā tikai vairākus gadus pēc tam, kad viņa bija beigusi veltīt laiku savu bērnu audzināšanai.

74. Manuprāt, šis apstāklis pats par sevi nevar liegt, kā jau norādīju šo secinājumu 35. punktā, piemērot strīdīgajiem periodiem A dalībvalsts (Vācijas) tiesību aktus.

⁴³ Saistībā ar šo arī jāatgādina, ka attiecībā uz LESD 45. pantu, kas attiecas uz pārvietošanās brīvību, Tiesa jau ir noteikusi, ka situācija, kas balstīta uz pārāk nejausu un netiešu apstākļu kopumu, nevar ietekmēt darba ņēmēja izvēli īstenot savu pārvietošanās brīvību un nevar tikt uzskatīta par tādu, kas var traucēt darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (skat. spriedumu, 2022. gada 24. novembris, *MCM* (Finanšu atbalsts studijām ārvalstīs), C-638/20, EU:C:2022:916, 35. punkts un tajā minētā judikatūra). Manuprāt, minētie apsvērumi ir piemērojami arī LESD 21. panta piemērošanas kontekstā. Tādējādi “bērnu audzināšanas periodi” nevar būt pārāk attāli vai pārāk atsaistīti no “apdrošināšanas periodiem”, kas izpildīti A dalībvalstī.

75. Saistībā ar šo jāatzīst, ka principā ir loģiski noteikt, ka personas tiesības uz pensiju ir atkarīgas no fakta, ka attiecīgā persona ir veikusi iemaksas tās dalībvalsts valsts obligātajā pensiju shēmā, kura ir atbildīga par šādas pensijas piešķiršanu. Tādējādi saprotu, kāpēc dažas dalībvalstis var vēlēties ierobežot par “apdrošināšanas periodiem” uzskatītos periodus, tos attiecinot uz periodiem, kuros attiecīgā persona ir faktiski veikusi iemaksas, pamatojoties uz savu “nodarbinātību” vai “pašnodarbinātību”. Tomēr tas nemaina faktu, ka citas dalībvalstis, tostarp Vācija, ļauj noteiktus personas dzīves periodus, kuru laikā persona nav veikusi šādas iemaksas un nav bijusi “nodarbināta” vai “pašnodarbināta” (un tāpēc tai nav bijusi piemērojama obligātā apdrošināšana), pielīdzināt “apdrošināšanas periodiem”.

76. Šajā ziņā atgādinu, ka saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 1. panta t) punktu jēdziens “apdrošināšanas periods” attiecas ne tikai uz “iemaksu, nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodiem”. Šis jēdziens attiecas uz “visiem periodiem [..], ja minētajos tiesību aktos uzskatīts, ka tie līdzvērtīgi apdrošināšanas periodiem”. No tā izriet, ka “apdrošināšanas periodus” minētās tiesību normas izpratnē persona var izpildīt dalībvalstī, lai gan viņa neveic iemaksas šīs dalībvalsts valsts obligātajā apdrošināšanas shēmā (un nav nodarbināta vai pašnodarbināta šajā dalībvalstī).

77. *In casu*, Vācijas valdība, šķiet, norāda, ka profesionālās prakses periodi, ko VA izpildīja Vācijā pirms savu bērnu audzināšanas Nīderlandē, ir pielīdzināmi “apdrošināšanas periodiem” saskaņā ar SGB VI 58. panta 1. punktu. Iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pauž līdzīgu apgalvojumu. Patiešām, tā norāda, ka atbilstošie “ieskaitīšanas periodi” vai “pensijas apdrošināšanas periodi” tika reģistrēti VA apdrošināšanas vēsturē par periodiem, kuru laikā viņa apguva minēto profesionālo praksi.

78. Turklāt Vācija ir pēdējā dalībvalsts, kurā VA izpildīja “apdrošināšanas periodus” pirms pārcelšanās uz Nīderlandi.

79. Attiecīgi – un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ņemot vērā apsvērumus, ko uzsvēru šo secinājumu 68.–72. punktā, sliecos uzskatīt, ka strīdīgajiem periodiem ir piemērojami A dalībvalsts (Vācijas) tiesību akti un ka šai dalībvalstij saskaņā ar LESD 21. pantu ir jāņem vērā šie periodi tā, it kā tie būtu izpildīti tās teritorijā⁴⁴.

V. Secinājumi

80. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa, Vācija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 44. panta 2. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij, kas atbildīga par pensijas izmaksu, ir jāpiemēro savi tiesību akti un jāņem vērā “bērnu audzināšanas periodi”, kuri izpildīti citā dalībvalstī, tā, it kā tie būtu izpildīti tās teritorijā, atbilstoši LESD 21. pantam ar nosacījumu, pirmkārt, ka attiecīgā persona

⁴⁴ Attiecībā uz jautājumu par to, vai pamatlietā izskatāmie valsts tiesību akti atbilst LESD 21. pantam (otrais posms, uz kuru atsaucos šo secinājumu 39. zemsvītras piezīmē), jāatzīmē, ka abos spriedumos – *Elsen* (34. punkts) un *Reichel-Albert* (39. punkts) – Tiesa jau ir izmantojusi iespēju attiecībā uz pamatlietā aplūkojamo noteikumu agrākajām (identiskajām) versijām noteikt, ka šādi noteikumi rada neizdevīgu situāciju Savienības pilsoņiem, kuri ir īstenojuši savas LESD 21. pantā garantētās tiesības pārvietoties un brīvi uzturēties dalībvalstīs, un tāpēc ir pretrunā minētajai tiesību normai. Manuprāt, šis secinājums joprojām ir spēkā.

pirms šo “bērnu audzināšanas periodu” izpildīšanas pirmajā dalībvalstī ir izpildījusi “apdrošināšanas periodus”, un, otrkārt, ka šī dalībvalsts ir pēdējā dalībvalsts, kurā persona pirms pārņemšanas izpildījusi šādus “apdrošināšanas periodus”. Pienākums pirmajai dalībvalstij ņemt vērā otrajā dalībvalstī izpildītos “bērnu audzināšanas periodus” nav piemērojams, ja šī dalībvalsts jau ņem vērā šādus periodus saskaņā ar saviem tiesību aktiem. “Apdrošināšanas periods” var ietvert periodu, kurš pielīdzināms “apdrošināšanas periodam” atbilstoši tās dalībvalsts tiesību aktiem, kas ir atbildīga par pensijas izmaksu, un kura laikā nav veiktas iemaksas šīs dalībvalsts valsts obligātajā pensiju shēmā.